Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250 (212) 227-5251

РІК LXXXIII. Ч. 208. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 29-го ЖОВТНЯ 1976 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 29, 1976 No. 208. VOL. LXXXIII

Д-р Мирон Куропась — Українець Року

Детройт, Міч. — Високе відзначення „Українця Року", що ним кожного року організація Українські Градуанти Детройту і Віндзору відзначає найвидатніших і найбільш заслужених в році особистостей українського роду, признано в цьому році д-рові Миронові Куропасеві, спеціяльному асистентові Президента в етнічних справах. Вручення д-рові М. Куропасеві цього високого відзначення відбулося під час спеціяльного, влаштованого в його честь бенкету, що відбувся в Дірборні, Міч., 23-го жовтня 1976 з участю д-ра М. Куропася, відзначених уже раніше „Українців Року", включно з д-р Марусею Бек та біля 200 гостей. Організація Українські Градуанти, яку тепер очолює Розалія Капустій, крім відзначення „Українця Року", приділює кожного року поважні суми на стипендії для студентів.

Д-р Мирон Куропась

Велика Рада Сенату ОУН відбула нараду

Лігайтон (Степан Куропась). — Велика Рада Сенату Організації Українських Націоналістів зійшлася тут на Оселі ім. Ольжича з нагоди відслонення пам'ятника Ольжичеві. Для поваги імпрези і звеличання Великого Друга така зустріч була потрібна і конечна. На жаль, відслонення пам'ятника не відбулося, бо пам'ятник ще не готовий. Тому 3-тя Велика Рада відбудеться тоді, як буде відслонення пам'ятника.

Але наради були. Рішено домагатися, щоб ОУН вже раз довела до скликання 7-ої Сесії УНРади. Рішено старатися довести до консолідації і в Америці, в рамках УККА. Предметом нарад було теж критичне положення „Українського Слова" в Парижі та можливість зарадити цьому. Рішено попирати журнал „Самостійна Україна", що є органом ОДВУ і УСНО. Головою Великої Ради є Степан Куропась, секретаркою Марія Квітковська.

Боффало цієї неділі вшанує пам'ять Головного Отамана

Боффало. (Мих. Лоза) — Українська громада цього міста під проводом УККА інтенсивно готується до врочистого вшанування пам'яти Головного Отамана Симона Петлюри у 50-річчя його трагічної смерти. На урочистості призначено неділю, 31 жовтня 1976 року. Участь в урочистостях візьме президент УНР в екзилі Микола Лівицький, який прибуде до Боффало вже в п'ятницю, 29-го жовтня.

В дообідніх годинах 31-го жовтня в обидвох українських церквах, в православній і католицькій, будуть відслужені Св. Літургії і Панахиди за спокій душі сл. пам. Головного Отамана Симона Петлюри.

О год. 12:15 відбудеться зустріч президента Лівицького з репортерами радіо, телебачення і преси та з представниками українських товариств і організацій. Зустріч (получена із полуденком) матиме місце у готелі Стетлер Гілтон.

Пополудні того ж дня, о год. 3:30 відбудеться Академія-концерт з такою (в загальному) програмою: Відкриття — голови УККА Василя Шарвана, складення квітів біля портрету Гол. От. Симона Петлюри представниками молодечих організацій, святочна доповідь президента УНР Миколи Лівицького, деклямація студентки Діяни Гаврилюк, сольо співи співачки з Детройту Христини Липецької, виступ хорів „Бурлаки" (чоловічого жіночого і мішаного) під управою Юрія Лаврівського.

У Детройті вшановують пам'ять Симона Петлюри

Детройт, Міч. (Н. Н.). — Світовий Конґрес Вільних Українців і Український Комітет Америки оголосили 1976 р. роком Симона Петлюри. П'ятдесят років тому ворожа куля урвала життя Головного Отамана, але його ім'я стало символом боротьби за незалежність України.

Для гідного відзначення пам'яті Симона Петлюри українці метрополії Детройту за ініціятивою обох Відділів УККА створили Громадський комітет, до складу якого ввійшли представники громадських, молодечих та церковних організацій метрополії. Почесним головою комітету обрано генерала Михайло Крата, очолив комітет проф. Михайло Смик. Вибрано ділові комісії, що розпочали підготову для відзначення роковин, яке відбудеться в неділю, 7-го листопада 1976 р., о год. 3:30 по полудні в авдиторії Фітцджералд Гайскул у Ворен, Міч.

На головного доповідача запрошено президента УНР в екзилі Миколу Лівицького, а в мистецькій частині виступить Капеля Бандуристів ім. Т. Шевченка під керівництвом Григорія Китастого та Капеля Бандуристок СУМА під кер. Петра Потапенка.

В Ню Йорку померла Надія Онишкевич, колишня працівниця УНС

Ню Йорк. — В четвер ранком, 28-го жовтня ц. р. тут у місцевій лічниці, померла після короткої недуги бл. п. Надія Онишкевич, бувша працівниця в бюрах Головного Уряду УНСоюзу. Покійна осиротила чоловіка інж. В. Онишкевича, сина Любомира, невістку, внуків, сестру Євгенію Храпливу та дальшу родину в Америці і в Україні.

Панахида за спокій душі Покійної буде відправлена в похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку в п'ятницю, 29-го жовтня в год. 7:30 вечора.

Похорон в суботу, 30-го жовтня з похоронного заведення в год. 9:30 рано до церкви св. Юра, де в год. 10-ій перед полуднем буде відправлена заупокійна св. Літургія і опісля на цвинтар.

КОЛИШНІЙ ВОЯК УПА РОЗКРИВАЄ ЗНУЩАННЯ В ТАБОРАХ СССР, РОЗПОВІДАЄ ПРО МУЖНЮ САМООБОРОНУ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Події, у світлі яких меркнуть жорстокі сцени Солженіцинового „Гулагу-Архіпелагу", виходять на яв перед читачами нового самвидавного документу, що останньо продістався з ССР на Захід. Цей документ — це звернення до Президії Верховної Ради СССР колишнього вояка Української Повстанської Армії, Мирослава Симчича, що відбуває присуд 30-річного ув'язнення. Його розповідь це рівночасно цінний причинок до історії того українського покоління, яке в останніх десятиріччях взяло на себе тягар організованої визвольної боротьби і не відступило від своїх принципів у найважчих умовах в'язниць і концтаборів Совєтського Союзу.

Подаємо повний текст звернення Мирослава Симчича:

„До Президії Верховної Ради СССР.

Я, Симчич Мирослав Васильович, народився 1923 року в селі Верхній Березів, Івано-Франківської області. За участь в УПА мене в 1949 році засудив Івано-Франківський воєнний трибунал за ст. 54-10-11 на 25 років ув'язнення і 5 років позбавлення прав.

Заява

Я звертаюся до Вас з проханням, але про це наприкінці. Напочатку — коротко про суть справи. Після суду мене відправили відбувати покарання на далеку північ — в Магаданську область, де в умовах пануючої таборової сваволі мене засудила вдруге Хабаровська виїздна сесія за ст. 59-3-16 на 10 років, сукупно з першим 25-річним присудом.

Стосовно першого присуду, що я його дістав за участь в боротьбі в національно-визвольному русі (як відомо, в Росії цей рух придушували, придушують і будуть придушувати), я претенсій не маю, бо наперед знаю, що це нічого не дасть. Але в таборі судили мене незаконно і я звертаюся до Вас з вимогою переглянути мою справу. Всі сваволі, породжені культом Сталіна, були осуджені в СССР з високих трибун. Але мій другий присуд свідчить про те, що я є їх жертвою, бо чинне законодавство передбачає строк 15 років, а в мене 30 років і 3 дні. Моє перебування в ув'язненні суперечить і нормам міжнародного права і радянського.

Коротко про обставини, які заставили мене боротися за право називатися собою, боротися за своє життя. Осінню 1949 року мене привезли на пароході „Ногін" (нечітко) з порту Ваніно в Мадаган. Ще на пароході „злодії в законі" дочиста пограбили і при тому зарізали кількох політичних в'язнів. Кількости вбитих не знаю, бо їх скидали вниз під нари, де хлюпала вода глибиною з-півметра. В Магадані на пересильному пункті нас усіх ограбили, забрали речі з мішків, поздирали одежу, залишивши майже голих. У (нечітко) в'язнів держали разом, незалежно від статті. З Маґадану нас відправили на копальню „Спокійний", де панувала повна сваволя, холод, голод, побиття і непосильна праця. Часто кілька днів підряд не видавали навіть пайки хліба, пояснюючи це браком муки, мовляв, немає з чого спекти, але на роботу виводили. Начальник табору ст. ляйтенант Ісаєв, не скриваючи, говорив: „Ми привезли вас сюди для того, щоб вас викінчити, витиснувши мак-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Члени совєтського Політбюра критикують політику детанту

Ню Йорк. — Аверелл Гарріман, колишній асистент державного секретаря та колишній амбасадор до СССР, заявив у вівторок, 26-го жовтня, що під час його недавньої поїздки до Москви генеральний секретар КПСС Леонід Брежнєв сказав йому, що деякі члени Політбюра совєтської компартії критично ставляться до теперішньої політики детанту між ЗСА та СССР. Промовляючи на бенкеті, під час якого він одержав цьогорічну нагороду „Людини сумління", Гарріман не входив у подробиці своєї розмови з Брежнєвим. Проте, він уже раніше заявив на телевізійній програмі „Тудей", що інформував Брежнєва про те, що є „передвиборчою реторикою", а що становить дійсні переконання президентських кандидатів і запевнив Брежнєва, що Америка не плянує „приєднуватися до українського визвольного руху". До виборчої „реторики" він зарахував зустріч президента Форда з Патріярхом Йосифом.

У промові на бенкеті в його честь Гарріман твердив, що ЗСА турбуються зростом мілітарної сили Совєтського Союзу, але все менше звертають увагу на дальші старання Москви встановити комуністичні диктатури в різних країнах світу. Він закликав Вашингтон протиставитися цим плянам Кремля, бо вони не тільки загрожують безпеці ЗСА, але можуть довести до того, що в багатьох державах владу здобудуть комуністичні уряди, які не будуть представниками більшости населення тих країн.

На цьому бенкеті промовляв також амбасадор ЗСА до Об'єднаних Націй Вілліям Скрентон, який сказав, що хоча Америка повинна співпрацювати з усіми державами світу, не зважаючи на їхні політичні системи, то рівнож перестерігав, щоб уряд ЗСА та американський нарід наївно не сподівалися, що з міжнародним відпруженням раптом „зникнуть підставові політичні та ідеологічні різниці".

Накидають світові російську мову

Москва. — Керівники московської імперії, які всіма силами намагаються умертвити й спотворити русизмами мови поневолених Москвою народів, пробують рівночасно накидати російську мову світові, називаючи її „першою мовою земної плянети". Як інформує західня преса, в Москві вже два роки працює Інститут Пушкіна, в якому тепер вишколюють 2.500 заграничних учителів російської мови. В 1980 р. совєтські верховоди плянують відкрити нову школу в Москві для чужинців, яка охоплюватиме далеко більше учителів. Згідно із совєтськими інформаціями, вже сьогодні понад 11.000 чужинців вчаться в СССР російської мови, що її викладають понад 2.000 учителів.

„Жорстокість і тиранія — це риса керівників СССР" — каже в'язень-священик о. Романюк

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — Вслід за зверненням українського політичного в'язня о. Василя Романюка до первоієрархів Української Православної і Католицької Церков, яке передано у вчорашньому виданні „Свободи", наспіло друге подібне його звернення до Національної Ради Християнських Церков та до згаданих ієрархів. У цьому листі, що поширене в СССР у самвидаві, о. Романюк розповідає про знущання над в'язнями в концентраційних таборах СССР та повідомляє про своє зречення з совєтського громадянства.

Отець Василь Романюк

Подаємо повний текст другого звернення о. В. Романюка:

„Національній Раді Християнських Церков ЗСА,
Первоієрархам Католицької, Православної і Головам усіх Християнських Церков ЗСА
від безвинно репресованого священика В. Романюка

ЗВЕРНЕННЯ

Оцим зверненням до Вас, Високодостойні керівники Національної Ради Християнських Церков ЗСА, і до Вас, Високопреосвященніші Ієрархи — керівники американських Церков усіх конфесій, хочу звернути Вашу увагу на попотання елементарних людських свобод в СССР.

Я вже п'ятий рік сиджу безвинно в застінках совєтських концтаборів, написав сотні скарг до різних совєтських інстанцій, але на мене, як і на багатьох інших, ніхто не звертає ніякої уваги.

Умови в таборі для „особливо небезпечних державних злочинців" та ще „рецидивістів" крайньо нелюдські. Ми працюємо в мокрому цеху для шліфування кришталевого скла. Не дивлячись на те, що робота шкідлива, жадного спеціяльного харчу нам не дають, ані теж додаткового харчу за виповнення норми праці. За наші гроші нас кормлять гниллю і половою. Майже всі, що находяться в таборі, хворіють на різні недуги: найбільше хворіють на шлунок і печінку. Не можна одержати дієтичного харчу за свої гроші, тому, що дієтичні пайки, приз-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Пекін не змінить своєї політики відносно Москви

Ню Йорк. — Колишній секретар оборони Джеймс Шлесінджер, який недавно вернувся з приватної поїздки до комуністичного Китаю, у вівторок, 26-го жовтня, заявив на полуденку Асоціяції для справ закордонної політики, що не думає, що новий поміркований китайський уряд і провід компартії старатиметься наладнати відносини із Совєтським Союзом, хоча вже не стало Мао Тсе-тунга і Чжоу Ен-лая. Шлесінджер не передбачує жадних поважних змін в політиці Пекіну відносно ЗСА, вважаючи, що добрі зв'язки між Китайською Народною Республікою та Америкою дуже важливі, бо запевняють баланс сил в Азії та на терені Тихого океану. Але він не думає, що Вашингтон і Пекін готові вже тепер розв'язати дві основні проблеми: встановлення нормальних дипломатичних зв'язків між цими двома країнами та вирішити майбутній статус Тайвану.

Під час полуденку Шлесінджер відмовився коментувати запит, чи він погодився б служити в кабінеті Джиммі Картера, якщо цей кандидат Демократичної партії виграв би президентські вибори, але сказав, що Картер „швидко сприймає факти", в чому він, Шлесінджер, переконався, коли інформував його про свою поїздку до Китаю. Шлесінджер, якого президент Дж. Форд звільнив з посту секретаря оборони, також інформував державного секретаря Генрі Кіссінджера про свої відвідини комуністичного Китаю. Шлесінджер вказав вдоволення з факту, що в ЗСА тепер нема тенденції драстично зменшувати оборонний бюджет, як це було кілька років тому, але рівнож перестеріг, що нема потреби надмірно розбудовувати мілітарну силу країни, бо це може викликати подібну реакцію з боку СССР. Він твердив, що для світового миру конечна стабільність у зв'язках між трьома потугами: ЗСА, Комуністичний Китай і Совєтський Союз.

Москва докоряє Кіссінджерові за Китай

Москва. — У радіопередачі, спрямованій до комуністичного Китаю, совєтські власті закинули державному секретареві Генрі Кіссінджерові, що він старається „перешкодити нормалізації відносин між Совєтським Союзом і Китаєм". Московське радіо передало цей коментар минулого вівторка, заявляючи, що Кіссінджер виголошував заяви „провокативного характеру", які мають на меті загострити розбіжності між Пекіном і Москвою.

Цей коментар стосувався недавньої заяви Кіссінджера, що Америка „серйозно трактувала б" будь-які мілітарні кроки СССР проти червоного Китаю. Московське радіо заявило, що „сіяння незгоди у відносинах між СССР і Китаєм не є новою тактикою імперіялістичної пропаганди", але під сучасну пору ця „тактика посилена до такої міри", що американська преса переповнена різними міркуваннями щодо можливих реакцій ЗСА на загрозу для Китаю з боку Совєтського Союзу.

Форд відмежовується від Вотерґейтської афери, а Картер обіцює допомогу містам

Вілланова/Ню Йорк. — У середу, 27-го жовтня, президент Джерал Форд і його демократичний суперник Джіммі Картер продовжували свої передвиборчі кампанії, стараючись в останніх днях перед виборами прихилити якнайбільшу кількість виборців.

Під час виступу в Вілланова університеті в Пенсильвенії та в Атлантік Сіті, Н. Дж., президент Джеральд Форд твердив, що він привернув постові президента „довір'я народу" після того, як це довір'я було дуже захитане причетністю президента Ричарда Ніксона до Вотерґейтської афери. Президент Форд пригадував, що коли він став президентом 9-го серпня 1974-го року, то тоді заявив, що закінчилася Вотерґейтська афера —„наш довготривалий національний кошмар" та що від того часу Америка, під його проводом, зробила „неймовірні кроки" на відтинку світового миру, добробуту і відродження публічного довір'я. Він наголошував, що його уряд різниться від його попередника тим, що „нема навіть натяків на диктаторські „прагнення", і персонал Білого Дому не має таких повноважень, як за Ричарда Ніксона.

Президент рівнож старався здобути підтримку виборців - католиків, відвідавши філядельфійського кардинала Джона Кроля.

Джіммі Картер, який відвідав Чікаґо, Ню Йорк і Піттсбурґ, також старався здобути голоси католиків, бо відвідав нюйоркського кардинала Теренса Кука. Однак, під час відвідин Ню Йорку, Картер головну увагу звернув на проблеми всіх великих американських міст, обіцяючи, що якщо стане президентом, то присвятить містам і їхнім проблемам більше уваги ніж президент Форд, який минулого року зволікав із допомогою для Ню Йорку, хоча цьому найбільшому американському місті загрожувало банкрутство. Промовляючи до тисяч робітників одягової індустрії, Картер обіцяв містам фінансову допомогу від федерального уряду, обіцяв зменшити кількість безробітних та припинити загальний занепад міст.

Беоґрад критикує Форда і Картера

Беоґрад. — Урядові югославські газети виявили невдоволення з факту, що президент Джеральд Форд і його демократичний суперник Джіммі Картер у своїх публічних дебатах обговорювали можливу реакцію ЗСА на випадок совєтської інвазії на Югославію після смерти маршала Тіта. Картер, як відомо, сказав, що вжив би „якнайсильніших заходів" на випадок такої інвазії, але не післав би туди американських вояків, а президент Форд заявив, що жадний президент ЗСА не повинен наперед зраджувати потенційному ворогові, яке становище заняла б Америка в даній кризі чи міжнародній ситуації, бо, попереджуючи ворога про пасивну реакцію ЗСА, може захотити противника до агресії.

Газета „Вєснік", яка виходить у Загребі, в середу, 27-го жовтня, писала, що справа Югославії виринула під час дебати „в типічний американський спосіб, тобто, цілком несподівано і була трактована дуже поверховно". Видвигнення цієї справи не повинно нікого здивувати, бо американські передвиборчі кампанії вимагають, щоб кілька днів перед самими виборами кандидати говорили про те, що „ЗСА будуть стійкі, рятуватимуть світ та запобігатимуть совєтським завоюванням" — писала „Вєснік".

Того самого дня газета „Ослобођеньє", яка виходить в Сараєві, писала, що кожна країна повинна дбати про свої власні справи, „а залишити Югославію в спокої", щоб Югославія могла сама формулювати своє майбутнє. Газета заявила, що Югославія вже давно вирішила спиратися на власні сили та на готовість „цілого югославського народу виступити в обороні країни, не зважаючи з якого боку заіснувала б загроза, і тому югославія не потребують жадних протекторів".

Чарлс Вайлі, кандидат на конґресмена з Ню Джерзі, знає комунізм і тому його поборює

Джерзі Сіті. — Чарлс Вайлі, професійний журналіст і знавець совєтської дійсности, переживши її, до речі, на своїй власній шкурі під час відвідин СССР в 1962-му році, є кандидатом Республіканської партії на конґресмена з 15-го дистрикту в Ню Джерзі.

Ч. Вайлі наголошує у своїй передвиборній кампанії чотири основні питання: вдержання мілітарної могутности ЗСА в обличчі комуністичної загрози, зокрема безнастанного зброєння СССР; здержання інфляції; стимулювання економіки країни; і зменшення впливів фед. уряду та передання ініціятиви стейтовим, повітовим і міським властям. Завзятий ворог комунізму у всіх його формах і проявах, Ч. Вайлі уважає, що політика т. зв. детанту з СССР не є корисною для ЗСА і може створити дуже загрозливу ситуацію для цієї країни, особливо тоді, коли Конґрес робитиме обмеження на вдержання мілітарної потужности.

Чарлс Вайлі

Ч. Вайлі, який подорожував по всіх континентах світу, був воєнним кореспондентом під час В'єтнамської війни в 1962, 1964, 1968 і 1972 роках. Про одну із своїх сутичок із совєтськими властями цей 49-літній журналіст переповів редакторам „Свободи і ексекутивним урядникам УНСоюзу під час недавніх відвідин го-

(Закінчення на стор. 4-ій)

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Багатомовне 20-річчя

На кінець жовтня і початок листопада припадає 20-та річниця повстання мадярського народу проти совєтсько-московського ярма. Цю річницю відзначають не тільки всі мадяри за кордонами їхньої поневоленої батьківщини, але також багато волелюбних народів світу і напевно — хоча скрито — відзначають цю річницю патріоти в самій Мадярщині.

Дехто може спитати: чому таку велику увагу присвячується повстанню, яке тривало менше двох тижнів і яке закінчилось невдачею, придушене танками, багнетами і зрадою Совєтського Союзу? Чому відзначувати цю невдалу революцію, коли Мадярщина тепер до такої міри находиться під контролею Москви, що в 1968-му році сама була змушена посилати власні війська проти Чехо-Словаччини, де Александер Дубчек старався встановити „соціялізм із людяним обличчям"?

Відповідь ясна. Відзначується мадярське повстання з 1956-го року тому, бо воно доказало, що в людей сильнішим є прагнення до волі, ніж страх перед зброєю могутнього ворога. Відзначується цю революцію також тому, бо людське сумління не дозволяє забути про десятки тисяч мадярських патріотів, які згинули, обороняючи свою країну проти імперіялістичної кровожадної Москви. Не можна також забути, що совєтські ватажки, не додержавши обіцянок, зрадою схопили мадярського прем'єра Імре Надя та міністра оборони Пала Малетара і вбили їх. Малетар одержав був запрошення від совєтських представників прибути на переговори в справі відтягнення совєтських військ з мадярської території, але замість переговорів — Малетара чекали арешт і страчення. Імре Надь теж був зрадливо схоплений і страчений совєтами, хоча мав гарантований вільний пропуск від мадярських ставлеників Москви. Героїчна смерть цих двох провідників повстання, як рівнож подвиги і жертви цілого мадярського народу в боротьбі проти окупанта — навіки останутся в пам'яті всіх свободолюбних людей.

Жорстоке придушення Москвою мадярського повстання в 1956-му році, як рівнож совєтська інвазія Чехо-Словаччини в 1968-му році — це тільки два докази із багатьох, що Москва, хоча часто говорить про право всіх народів на самовизначення, то не признає цього права для народів, яких сама поневолює, і брутально розправляється з будь-якими спробами цих народів здобути хоча б навіть обмежену самоуправу.

Доля Мадярщини і Чехо-Словаччини повинна бути постійною пересторогою для вільного світу, що не можна довіряти совєтським ватажкам, бо вони, як тільки матимуть змогу, старатимуться внести в життя відому розбишацьку „доктрину Брежнєва", яка присвоює для Москви „право" втручатися у внутрішні справи інших соціялістичних країн, включно із мілітарною інвазією. Тільки розчленування совєтської імперії та встановлення на тому обширі дійсно вільних і незалежних держав поневолених тепер Москвою народів, може запевнити світові тривкий мир та розвіяти кошмар загрози нової світової війни.

У Кремлі без змін

Західні кореспонденти інформують з Москви, що там закінчилось дводенне засідання Центрального Комітету КПСС на чолі з генеральним секретарем Леонідом Іллічем Брежнєвим, який виголосив на цьому зборі програмову доповідь, заторкуючи справи економіки, зокрема сільського господарства СССР, тяжкої і легкої індустрії, внутрішньої і зовнішньої політики з наголошенням детанту і ряд інших справ, включно з передвиборчою кампанією в ЗСА та затяжними переговорами про скорочення стратегічної зброї, які, як відомо, застрягли на мертвій точці.

Сподівання, що ЦК КПСС займатиметься також персональними змінами на Кремлі, а зокрема заміною прем'єра Алексєя Косигіна іншою особою, не виправдались. Одинокою зміною, яку можна назвати суттєвою, є підвищення Якова П. Рябова, який досі був партійним керівником у Свердловську, до ранґи члена Політбюра, що знову ж таки означає скріплення позицій Л. Брежнєва, бо Рябов робив свою партійну кар'єру у Свердловську, перебравши становище після Андрея П. Кириленка, теперішнього заступника Брежнєва. Крім того, 48-річний Яків Рябов має великий досвід у керівництві тяжкою індустрією і не є виключеним, що в недалекому майбутньому йому доручать нагляд над військовою тяжкою індустрією, тобто призначить його на позицію, яку досі займав Дімітрій Ф. Устінов, перед його призначенням на міністра оборони СССР. Не наступило також відмолодження членів Політбюра, вік яких обраховують на пересічно 66 років. Скрíпилась також позиція А. П. Кириленка, якому з нагоди 70-річчя вручено, в приявності Брежнєва та інших членів Політбюро, орден Леніна і золоту медалю „Серп і Молот", якою відзначають у Совєтському Союзі „героїв праці". З цієї нагоди Кириленко, ніби жартома, склав характеристичну заяву, кажучи: „Добре, що в нашій країні мій вік вважається середнім".

Здогади про те, що Кирило Т. Мазуров чи Ніколай А. Тихонов можуть прийти на зміну Косигіна, покищо залишились тільки здогадами, хоч деякі дипломати переконані, що дещо з важливих постанов Політбюра буде проголошене на сесії Верховної Ради СССР, яка розпочала свої наради в середу, 27-го жовтня ц. р. Підвищено також трьох кандидатів в члени ЦК КПСС до повних членів, а саме: Владіміра А. Карлова, Костянтина Н. Біляка і Федора Т. Моргуна. Останній вважається спеціялістом сільського господарства і тепер виконує функцію першого секретаря компартії в Полтавській області.

Отже, як бачимо, уся совєтська „внутрішня демократія" обмежується до невеликої кліки верховодів, які наперед забезпечуються перед всякими можливостями і всі важливі пости обсаджують своїми приятелями. Проте, і в цьому випадку можливі всякі несподіванки, бо назверх ніби все в порядку, але в середині компартії продовжуються розгри, інтриґи і боротьба за владу.

М. Мельник

КОМУНІСТИЧНА СПІЛЬНОТА ЧИ ІМПЕРІЯ?

Конференція представників комуністичних партій у Східньому Берліні раз на все відобрала росіянам можливість розбудовувати імперію за допомогою т.зв. комуністичного інтернаціоналізму. Югославія, Альбанія, Румунія і Китай відкинули формульований росіянами комуністичний інтернаціоналізм багато скоріше. Тепер нарешті прийшла черга на комуністів тієї частини Европи, що не є в засягу армії імперії.

Втрату того незвичайно важного засобу закордонної політики і пропаґанди треба вважати катастрофальною для будучої експансії Росії. І уряд Брежнєва це знаменито зрозумів. Аналізуючи заходи росіян у зв'язку з підготовою тієї конференції, треба прийти до заключення, що вони за всяку ціну хотіли втримати принаймні ілюзію комуністичного інтернаціоналізму під проводом Росії. Щоб того досягти, вони пішли на найбільш далекойдучі уступки. Ще тільки кілька літ тому ніхто навіть не мріяв, що того роду уступки з боку росіян були б можливі.

Конференцію ту росіяни підготовляли приблизно два роки. Чому так довго? Тому що вони хотіли наперед дістати згоду усіх комуністичних партій на спільну деклярацію, а це не було легко. Кінець-кінцем ту згоду вони отримали, але деклярація та зводиться до загальникових становищ, які ніякої користи для росіян не представляють.

Друга річ, на яку росіяни мусіли погодитись, це дозвіл на те, щоб конференція була цілковито публічна і щоб усі промови і дискусії були опубліковані. І так воно сталось. Громадяни Східньої Німеччини перший раз мали нагоду почути промови представників комуністичних партій, що не є під безпосередньою контролею Москви. Очевидно, ця свобода поза границі Східньої Німеччини не просякла. Засоби комунікацій СССР не оприлюднили ні однієї промови тих людей. В дійсності, урядова пропаґанда подала цілковито фальшивий огляд того, що на конференції діялось.

Що ж комуністи з-поза засягу імперії говорили?

Не називаючи росіян по імені, Тіто говорив про імперіялізм і неоколоніялізм. Італієць Берлінґер заявив, що конференція в Східньому Берліні не є конференцією якогось інтернаціонального комуністичного тіла, бо таке не існує і в ніякій формі існувати не може. Він теж ствердив, що економічні і державні форми Східньої Европи не можуть бути прикладом для Західньої Европи. Француз Марше ствердив, що того роду конференції тепер уже не відповідають вимогам часу.

Таким чином конференція і на папері і в промовах остаточно покінчила із керованим росіянами інтернаціональним комунізмом. Після конференції усім стало ясно, що російський інтернаціональний комунізм уже тепер буде обмежений до тих територій, де стоять танки імперії. Звичайно вільні українці з тієї ситуації повинні б скористати. Та чи ми зуміємо це зробити? Я не цілком певний.

Мені здається, що найбільш основним завданням української вільної громади було б розкривати суть російського імперіялізму. Та чомусь не в усіх із нас справи так представляються.

Наприклад, ми маємо повно людей, які проблему визвольної боротьби ставлять не в площину боротьби проти російських окупантів, а в площину боротьби проти большевиків чи совєтів, цебто в площину ідеологічну. Деякі із нас шукають союзників не на основі національних інтересів України, а на основі спільноти ідейних переконань (приклад: зв'язки з китайцями з Формози). З огляду на ті самі ідейні принципи вони виступають проти потенціяльних союзників України в національній площині (приклад: проти Китаю).

У нас є люди, які через недбальство вживають терміну „совєтський" у ситуаціях, де той термін, або закриває суть російського імперіялізму, або скріплює концепцію „совєтської нації". Інші з розмислом не вживають терміну „російський імперіялізм", а заступають його терміном „Москва", „режим", „совєтський імперіялізм" і т.п. Вони це роблять з політичних міркувань.

Вони вважають, що основне завдання і українців і росіян — це повалити теперішню систему, а тоді буде уже багато легше українцям дістати культурну автономію, чи навіть добитись незалежности. На їхню думку, повалити ту систему буде багато легше, коли українці будуть виступати проти совєтського, а не російського уряду. Вони переконані, що боротьба проти російського імперіялізму українцям не тільки не допоможе, а й їм пошкодить, бо вона тільки спричиниться до того, що російські маси згуртуються довкола теперішнього уряду, щоб затримати цілість імперії.

Тут, здається, навіть і психологічний стан того роду людей може виправдувати того роду позиції. Треба сильно підозрівати, що ледве чи люди ті додумалися б до того роду позицій, коли б Україну колонізували совєти не з Москви, а з Варшави. Іншими словами: чому українського „русіна" було так

(Закінчення на стор. 4-ій)

Проф. д-р. М. Бараболяк

ГРОМАДСЬКЕ ВИХОВАННЯ В ШКОЛАХ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Завдання наших шкіл

(1)

Родина, Церква, молодечі організації безсумніву причиняються до процесу соціялізації молодого покоління. Але все ж головним фактором процесу соціялізації, тобто включення громадського доросту в життя громади, є школа. Школа має найкращі можливості передати вартості старшого покоління молодшому у формах, виполосканих із упереджень і парохіялізму, та навчити молоду людину мислити і діяти громадськими категоріями.

Школа це перша гребля, що ламає хвилі юних „варварів", що повсякчас лавами наїжджають суспільства, і на школі ваготить преважке завдання асимілювати тих „варварів" у громаду. Що термін „варвари" не є неоправданий, про те свідчить „наїзд" патлатих, бородатих, брудних, неотесаних бродяг, які намагались у пізніх шестидесятих роках потороціти вартості старшого покоління і накинути йому свої власні. Школа українознавства відчула насилля тих молодих людей боляче теж. Завданням школи, а в тому і наших шкіл, є переконати тих юних „варварів", що вартості старшого покоління — це все ж таки цінноші, які молоде покоління не мусить прийняти вцілому, але повинно познайомитись із ними, і, запізнавшись, створити можливо нові вартості, вартості, які допомогли б досягнути завдання старшого покоління хоч би новими методами.

Ми звикли казати, що наші школи мають за завдання дати нашій молоді „патріотичне" виховання. Чому я радше говорю про „громадсько - політичне"? „Патріотичне" виховання включає елемент емоціоналізму. Результатом „патріотичного" виховання можуть бути акти великої жертвенности, але сумнівної громадсько-політичної користи. Моє покоління виросло на такому саме емоціональному вихованні, що було може і корисним у деякому періоді нашого минулого. Нині ледве чи емоціоналізм є придатним засобом для досягнення громадських і політичних успіхів. Коли говоримо про громадське виховання, маємо на тямці елементи відповідальности за дії, раціональної калькуляції, що у нинішньому світі краще ґарантують успіх, ніж емоції. Лиш громадсько-політичне виховання рішає про те, що звемо політичною культурою нації, а то чи не основна запорука успіхів нації.

Та чи бажатимемо, щоб виховання нашої молоді було „патріотичним", чи „громадсько - політичним", — зміст мусить бути той же сам: наші школи мають приготувати молоде покоління до зусиль у користь українського народу, або, сказавши іншими словами, приготувати її до політичної акції для того народу. Ми жахаємось терміну „політика"; в нашому розумінні давати молоді політичне виховання, то своєрідне полоскання її мозків партійними доктринами, робити з неї „бандерівців", „мельниківців" чи інших „івців", — словом „розполітиковувати" її, замість учити її. Я далекий від подібних суґестій. Завданням шкіл українознавства є, на мою думку, зорієнтувати молодь у питаннях, які вона мусить розуміти й уміти інтеліґентно проаналізувати, коли хочемо, щоб вона включилась в акції в користь України та перейняла ту ролю, яку наше покоління менш чи більш вдало й успішно сповняє нині.

Всупереч тому, що кажу про завдання і методи навчання, наші школи мають „історичний" підхід до „патріотичного" виховання: навчімо дітей історії, покажімо їм наше преславне минуле, познайомімо їх з нашою літературою, тим зробимо їх гордими на наше минуле та матимемо їх за собою. Обсервуючи поведінку більшости випускників наших шкіл, маю сумніви, чи цей підхід виправдує наші сподівання.

По-перше, сумніваюсь, чи наше історичне минуле захоплює нашу молодь, що виростає в середовищі, де історії не придається багато ваги. Студіями нашої історії, замість тематичною методою, ми радше зануджуємо цю молодь. По-друге, ця молодь ледве чи має нагоду і змогу виволікати історичні арґументи. В Америці панує культ успіху, а тим ми, на жаль, похвалитись у нашій історії не можемо. Врешті ніхто не питає тут, чим ти був, а чим і ким ти є. Яка українська дійсність нині? Яка Україна нині? — це питання, на які ми мусимо нині відповідати.

Молода людина потребує вишколу в питаннях нинішньої України. Тому я клав би натиск і дав першенство в школах українознавства політичним наукам — перед історією. Між студіями історії і політичних наук є тільки та різниця, що, коли історія описує й аналізує події минулого і хоче з того минулого дати науку про поведінку на майбутнє, то політичні науки вивчають і аналізують те, що діється у світі нині; а тому, що в останніх десятиліттях вартості й методи досягнення політичних завдань змінилися дуже основно, студії політичних наук стараються робити прогнози на майбутнє на підставі того, нині діючого, радше чим давноминулого. Я не маю нічого проти студій історії. Але коли в суботніх школах не стає часу на одне і друге, я радше дав би першенство політично - громадському вихованню, особливо ж, коли той підхід може молодь більш захопити, чим історія.

(Продовження буде)

І. Дурбак

ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ РЕҐІОНАЛІСТІВ

Комісія Реґіональних Дослідів і Публікацій НТШ разом з Радою Представників Реґіональних Комітетів скликають спільно чергову конференцію реґіоналістів на суботу, 30 жовтня, о год. 1-й по полудні у домівці НТШ, 302-304 Вест 13 вул. у Ню Йорку.

Побажано, щоб прибули не тільки представники і члени існуючих реґіональних комітетів і земляцьких товариств, але також і колишні мешканці тих повітів, що досі ще не зорганізували свого реґіонального комітету чи товариства, або, де оснований комітет недіяльний.

Не зважаючи на жалюгідну опозицію у пресі деяких мальконтентів, що зрештою „хронічно" протиставляться кожній акції, яку вони не ініціювали, або належать до „заприсяжених" критиків цілого нашого організованого життя, — наша реґіональна акція у вільному світі наближається до свого завершення. Після 25 років наполегливої праці реґіональних діячів, що вимагала багато посвяти, вкладу праці, нервів і грошей (часто особистих), постала вже ціла реґіональна бібліотека: понад 30 реґіональних збірників і книжок; у підготові ще біля 20 збірників і вони появляться в найближчих роках. Деякі реґіональні комітети приготовляють свої другі томи, а навіть і третій!

Одначе, на жаль, є ще деякі наші землі, області й повіти, що досі не видали своїх реґіональних збірників, ані не плянують їх видати у близькому часі. Час працює проти нас, і якщо не появляться реґіональні видання в найближчих роках, то вони вже ніколи не появляться, а це буде велика шкода для поодиноких наших земель і для цілої історії України. Інші, щасливіші від нас народи, мають докладні описи всіх місцевостей з усіми документами впродовж майже 1000 років свого існування, з історією всіх родів. Брак таких вичерпних видань зробив нас нацією „Іванів без роду", „непомнящих родства", тому так багато було в нас „татарських людей", яничарів, недоляшків, хахлів і асимілянтів до всіх окупантів, бо не мали ані родової, ані національної гордости, що випливає зі знання свого походження, свого роду і своєї вужчої й ширшої батьківщини.

Першим реґіоналістом у нас був тому понад 45 років ред. Юліян Бескид-Тарнович, що був редактором популярної газети „Наш Лемко" в Українському Видавництві І. Тиктора у Львові. Він написав і видав до Другої світової війни біля 30 книжок про Лемківщину, що творили цілу лемківську бібліотеку, енциклопедію Лемківщини. Він заохочував своїх друзів, у тому й автора цієї статті, працювати в тому ж напрямі для своїх вужчих батьківщин. Пізніше проф. В. Кубійович збирав демографічні й етнографічні матеріяли з Лемківщини, розсилав свої запитники до багатьох людей, заохочуючи їх до цього діла.

Одначе щойно за океаном їхні заклики найшли наслідувачів. З приводу ювілею 700-ліття Львова появилися три книжки про Львів (одна в англійській мові), і це мало великий вплив на колишніх мешканців західньо-українських земель. Як гриби по дощі, поставали реґіональні комітети, що часто ставали земляцькими товариствами. Їхня праця видала свої плоди у вигляді науково виданих реґіональних збірників під фірмою НТШ. Але, як не дивно, коли два визначні лемки започаткували наш реґіональний рух, то тепер лемки в Америці, що заложили вже давніше свою Орґанізацію Оборони Лемківщини, не видали досі історії міст і сіл Лемківщини так, як це зробили інші земляцькі об'єднання. Проф. В. Кубійович слушно підкреслив на першій реґіональній конференції в Ню Йорку 15 років тому, що найпильніша справа — це зібрати всі дані про всі місцевості нашої Лемківщини, опрацювати їх і видати, бо інакше може забутися вся історія Лемківщини. Примусове переселення лемків з вужчої батьківщини, чи в Україну, чи на західні землі Польщі, принесе забуття й затрату всяких джерел до історії Лемківщини. Ці вагомі слова нашого визначного науковця повинні добре запам'ятати всі лемки, і негайно приступивши до зібрання всіх матеріялів, видати їх для вічної прослави славного лемківського племени.

Перемишляки видали книжку „Перемишль — західній бастіон України", але тепер Т-во „Перемищина" не має у пляні видати збірник про 200 українських сіл Засяння, переважно виселених поляками. Доля Перемищини й Засяння подібна до Лемківщини, тому необхідно увіковічнити історію цих наших західніх земель, що за княжих часів сягали аж по Тарнів, що його звали тоді Терном.

Хоч появилися три книж-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Лука Луців

ДІЙСНА ПРАВДА ПРО СТЕФАНИКА

II

Погребенник пише неправду про Стефаника на 22-ій ст., твердячи; що письменник тільки „1922-го року вмістив кілька новель в „Літературно-Науковому Віснику", який редаґував д-р Дмитро Донцов, і „коли ж пізніше журнал став виразно націоналістичним виданням, Стефаник порвав будь-які стосунки з ним". Тут аж дві неправди Погребенника: Перша „ЛНВ" не зміняв своєї ідеології після 1922 року, друга неправда та, що Стефаник і після 1922 р. друкував свої твори в журналі Д. Донцова, хоч Київ весь час дорікав йому за це. Стефаник в 1927-му році надрукував у „ЛНВ" новелю „Межа", присвятивши її М. Хвильовому, який був в опозиції до режиму. А. Погребенник твердить, що це „українські буржуазні критики", до яких зараховує і мене, — „перекручують і фальсифікують літературний процес на західньоукраїнських землях".

Погребенник закидає мені на 31-ій ст., що я „вперто заперечую будь-який вплив на Стефаника передової російської літератури". Це дальша неправда підсовєтського автор, який мусить підлабузнюватися Москві. Я про „впливи" на Стефаника пишу в окремому розділі, який називається „Літературне оточення В. Стефаника" (ст. 399 - 414). Підмосковські автори мусять підлещуватися Москві, і вони досі понаписували, що Стефаник писав свої твори підо впливом таких російських письменників: Лермонтова, М. Гоголя, Гліба Успенського, Лева Толстого. Та це гіперболічна фантазія москвофільських критиків, і її нищить сам Василь Стефаник у своїх автобіографіях. Він ясно вияснив, під чим впливом він був, коли почав входити в літературу.

В „Автобіографії" з 1926 року признавався Стефаник, що в „4-ій, 5-ій та 6-ій клясах гімназії в Коломиї, найбільший вплив на нього мав Гліб Успенський", якого твори в двох томах він прочитав, хоч йому було „дуже тяжко зрозуміти жарґон „Растеряєвой уліци" (назва одного твору Успенського — Л. Л.). Так сам написав Стефаник і в „Автобіографії" з 1929 р. Стефаник захоплювався Успенським в роках 1889 і 1890, коли він ще нічого не друкував, і коли він не признавався, що, і він письменник, бо величезний талант його товариша, Леся Мартовича, просто паралізував його". Перші Стефаникові твори появилися друком аж в 1897 році („Синя книжечка"). Він писав, і раніше, але це були „поезії в прозі", яких він не міг писати під впливом Успенського, бо цей російський письменник писав довші епічні прозові твори і не любив символічних поезій в прозі. Ми використали в нашій праці всю літературу на цю тему, і ствердили, як мало спільного має український автор „Син'в" з творчістю Успенського. Нам на допомогу приходить сам Стефаник, який у нарисі „Серце" говорить про своїх „приятелів" і не згадує ні одного російського письменника, але щиро відзивається до свого приятеля, Вацлава Морачевського, називаючи його „своєю дорогою в світ". В „Серці" Стефаник написав, що Станіслав Пшибишевський був „сам великим" і що „його великі товариші навчили його (Стефаника) шанувати мистецтво". Треба додати, що в 1931 році Стефаник назвав своє знайомство з родиною Вацлава і Софії Морачевських „найважнішою подією своєї молодости", але цього не люблять підмосковські автори, бо вони мусять бачити тільки своїх „старших братів" — росіян.

Під впливом В. Морачевського Стефаник почав писати нові твори, що їх видав Вячеслав Будзиновський в 1897 р. під заг. „Синя книжечка". Автор її писав тоді В. Морачевському:

„Нема такого дня, аби я за Вас не згадав, мені без Вас трохи зле. А вже не знаю чому, але чим ближче до Вас стаю, то тим дальше від моїх давніх відходжу. Часом мені і смутно є, що покидаю давніх знайомих і приятелів". Погребенник вдає, що не знає, хто ті давні приятелі, але вперто пише про Успенського, щоб приподобатися Москві.

Погребенник підлещується Москві ще й при такій нагоді. Ще перед першою світовою війною молодий російський письменник Іван Касаткін просив М. Ґорького, щоб порадив йому, кого читати для вдосконалення своїх писань. Ґорький радив йому читати новелі Стефаника, який пише „коротко, сильно і страшно". Ґорький написав про українського письбенника шість рядків і то в приватному листі, який аж пізніше був надрукований. Я зробив був заввагу до цього, що Горький „божище совєтських письменників", міг був написати статтю про українського письменника, якого так хвалив приватно. Погребенник назвав мої слова про Ґорького „блюзнірством", це значить „богохульством", хоч ми гадали, що богохулити можна тільки проти Бога, або проти святих.

Погребенник ще пише про „атеїзм" Стефаника, але ми згадаємо про це при книжці Микитася, який також розписується про Стефаників атеїзм.

Погребенник кінчає свою книжечку так, як і зачав: „Стефаник наш! Стефаник з нами!" Та це не правда, бо цього твердження не потверджують ані твори письменника, ані його життя. Ось що про це пише рідний син письменника Юрій, який живе у вільному світі, і який добре знає, що думав його батько про таку справу, як Україна. Юрій Стефаник в біографії свого батька пише:

„Починаючи з 1930 р. зв'язки Стефаника з большевицькими володарями Наддніпрящини дедалі слабнуть і розходяться. Колективізація села, голод і нарешті масові розстріли та самогубства українських культурних і політичних діячів спричиняють розрив. У 1933 р. Стефаник листом до Народного Комісара Освіти відмовляється від досмертної пенсії, але лист закінчує так: „А прихильником Великої України я все був і буду".

Той сам син Юрко пише, що його батько не поїхав на Україну, куди його запрошували урядово, бо „ані трохи не вірив большевикам і панічно їх боявся" (Василь Стефаник. Твори. Реґенсбурґ, 1948, ст. 38, а перша цитата — ст. 39). Тут треба пригадати, що Стефаник мав добру причину боятися українських комуністичних володарів, бо всі ті особи, яких він згадував в листі 1927 р., в 30-их роках були зліквідовані.

(Продовження буде)

„Жорстокість і тиранія"...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

...ачені на табір, строго обмежуються, так, що дістати дісту майже неможливо.

Медична обслуга настільки примітивна, що в'язні відмовляються лягати в т. зв. лічницю, в якій нас держать в замкнених камерах, звідкілля навіть важко визвати медсестру.

Кореспонденція в таборі настільки обмежена, що додатковий лист, одержаний кимось від знайомих чи співчуваючих, викликає сенсацію. З закордону можна одержати листи тільки від близьких рідних — дружини, матері, брата, батька.

Я особисто за весь час перебування в таборі одержав з закордону тільки два листи. Багато моїх листів з закордону конфіскували, або повертали назад.

Роздумуючи над усіми тими знущаннями і враховуючи, те, що всі люди запроторені сюди тільки за свої переконання, я не вперше прийшов до висновку, що нелюдяність, жорстокість і тиранія так увійшли в побут і стиль керівників цієї країни, що шукати тут будь-де людяности, співчуття чи милосердя — пусте і непотрібне зайняття.

З цієї причини я вирішив відмовитися від совєтського громадянства, бо не хочу нести відповідальности перед майбутніми поколіннями за всі ці страшні злочини, які тут чинились і які нині продовжує робити цей режим.

Я звертаюся до Вас, Високодостойні керівники Національної Ради Християнських Церков ЗСА, до Вас, Високопреосвященніші Ієрархи Католицької і Православної Церков, а також до Голів інших конфесій, вкінці до всього американського народу — прийміть мене громадянином Вашої свобідної країни! Допоможіть моїй дружині і синові переїхати і жити у Вашій країні, бо я не хочу, щоб вони загинули в концтаборах чи стали дослідними тваринами в психіятричних лікарнях.

Я не знаю як складеться моя доля. Може я тут помру, як вмерли мільйони перед мною. Але жити і вмирати в концтаборі зі званням совєтського громадянина я не бажаю!

Прошу, якщо це у ваших силах, прислати Вашого представника — кореспондента чи адвоката на зустріч зі мною. Допоможіть мені одержати Біблію і листи, які приходять на мою адресу з закордону.

З вірою і надією на Вас.

Ваш низький слуга

священик Василь Романюк

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Український Літературно-Мистецький Клюб

136 2nd Avenue

Ню Йорк. — З Літературно - Мистецького Клюбу повідомляють, що у п'ятницю 29 жовтня ц. р. у приміщенні цього Клюбу відбудеться літературно- музичний вечір Романа Левицького. Вечір буде влаштований з нагоди появи книжки Романа Левицького збірки гуморесок і фейлетонів п. н. „Радість ближньому". При фортепіяні — проф. Калина Чічка-Андрієнко. Початок — год. 7.30 вечора.

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що дня 17-го жовтня 1976 р. в Гамілтоні, Канада, відійшла у Вічність

бл. п. СОФІЯ ДУДКЕВИЧ СИДОРИК

народжена 11-го липня 1906 року в Рудні біля Львова.

Горем прибиті:

ТАМАРА — дочка з чоловіком ПЕТРОМ П. ПОТІЧНИМ та дітьми АДРІЯНОЮ і ЕВГЕНОМ
ІРИНА ТУЗЯК — сестра
Ближча і дальша Рідня в Америці й Европі

Поемертна згадка і подяка від Родини

З Волі Всевишнього, 9-го квітня 1976 р. в Каліфорнії, по довгій і тяжкій недузі, відійшов у Вічність наш Незабутній

МУЖ, БАТЬКО, ДІДО, БРАТ, ШВАГЕР і ВУЙКО

бл. п. ІВАН ТРОЦЬ

Роджений в селі Кулива 1907 р., Львівської обл., Західна Україна. Бувший учасник 2-ої світової війни, американської армії та довголітній член Запорозької Січі — 325 Відділу УНСоюзу в Брукліні.

Залишив велику Родину у безмежному горю і смутку. Під час нашого горя і смутку наші Рідні, Приятелі і Знайомі виявили нам багато невимовних слів співчуття і розради, а Покійному виявили пошану і любов, за що складаємо всім нашу щиру подяку.

В першу чергу дякуємо Всечеснішому духовному настоятелеві місцевої церкви в Нювгайд Парк, Лонг Айленд за відправлення Панахиди, похоронного Богослуження та коротеньку зворушаючу прощальну промову в церкві та відпровадження Покійного на місце Вічного Спочинку в Пайнлов Меморіял Парк, Лонг Айленд.

Щиро і сердечно дякуємо всім за жертви на Служби Божі і за квіти. Наша сердечна подяка всім, хто особисто, листовно чи телефоном висловили нам багато співчуття під час нашого смутку і горя.

Остались в глибокому смутку:

дружина — МАРІЯ з родиною
сестри — МАРІЯ БІШКО з родиною
АННА ЛЕСНЯК з родиною
брати — ВАСИЛЬ з родиною
ТЕОДОР з дружиною
Ближча Родина в рідному краю

Родині і Приятелям висловлюємо щире співчуття з приводу смерти

сл. п. Івана Білоуса

Згідно з бажанням бл. п. Покійника, складаємо пожертви на ОПЛДМ.

Проф. Пакуляк Василь 50.00 дол., Чемерис Михаїл 40.00 дол., Інж. Полець Олександер 15.00 дол., Стець Марія 5.00 дол., Воробій Павло 5.00 дол., Каркоць Надія 3.00 дол., Тихан Василь 2.00 дол., Гаєва Марія 2.00 дол. Разом 122.00 дол.

Замість квітів на свіжу могилу у Львові нашої Найдорожчої МАМИ

сл. п. Софії Воробкевич

зложили

на Український Науковий Інститут при Гарвардському Університеті — $100.00
на Музей СУА — 20.00

син і синова Роман і Александра ВОРОБКЕВИЧІ

КОЛИШНІЙ ВОЯК УПА...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

симум на важких роботах". Кожного дня 8-10 кілометрів нас гнали глибоким снігом на копальню; ми мусіли держатися обов'язково під руки. Собаки рвали лахміття тих, що, вибившись з сили, відставали. В житловій зоні не було води до пиття, не було дров для огрівання бараків. Ми носили їх в барак з лісу (у т.зв. вихідний день), щоб загрітись і посушити мокру одежу. Але рідко коли вдавалося принести дрова в зону, тому, що конвой, проходячи мимо ґарнізону, забирав у нас дрова для себе. Тому нам доводилося ночувати в неотеплених бараках при температурі мінус 45-54 надворі. Вночі вода у рукомийниках замерзала і рано не можна було й помитися. До бані водили нас двічі на місяць, часам тільки раз. В бані ми одержували черпак води — дві літри — щоб трохи розмочити бороду перед голенням та помитися після. В бані ми прожарювали всю одежу від вошей.

Після 8 місяців життя в таких умовах, нас з 1200 чоловіків, залишилося в зоні тільки 700. Інші повимирали, або дожидали свого кінця в лікарні. Я опух від голоду і від 5 лютого до 25 квітня пролежав у лічниці. Після того мене відправили в Маґадан, де я перебував до 8 травня 1953 року.

В Маґадані, в порівнянні з далековіддаленими таборами, сваволя була менша і я вижив, не вмер, як інші, що залишилися в тих таборах.

Але 8 травня 1953 року мене знову відправили в табір п.н. (нечітко), віддалений від Магадану на 800 км. — в Сусуманський район, пос. Мяунжа. Тут застав я таку ж сваволю, як в 1949 році на „Спокійнім". Ув'язнених били, морили голодом в карцерах тих, які не були фізично в силі виповнити норму й найгірше — оперуповноважений майор Воронцов і його заступник капітан Подгорний знущалися над безборонними людьми. Ідучи за старим принципом — розділяй і пануй — вони нацьковували одних на других, розпалювали національну ворожнечу. Для полегшення своєї виховно-трудової діяльности, вони створили в зоні групу в'язнів, які називали себе „чесними злодіями". Ці негідники вбивали, грабували людей, відбирали посилки. Вони теж відбирали запрацьовані на виробництві проценти, себто вимагали, щоб бригадир записував наряди інших на них — злодіїв, а ті, що працювали, не одержували нічого. Вони забирали з кухонь продукти — м'ясні консерви, цукор, муку — словом усе, що було краще, а для людей залишались крупи, бо ярини нам не привозили. „Чесні злодії" здирали годинники, „конфіскували" гроші, навіть у вільнопрацюючих у виробничій зоні. Вони насилували жінок, або взагалі вбивали. Так, наприклад, перед моїм приїздом, злодій Іващук, що за нього мене пізніше судили, зарізав ножем кухаря лише за те, що той не всі м'ясні консерви віддав злодіям, кілька кинув у загальний котел. Усі ті злочини ділялися на очах і за благословенням таборової адміністрації. Якщо ж хтось з в'язнів пробував протиставитися розбоєві, таборова адміністрація суворо карала якраз тих в'язнів, пришиваючи їм націоналістичні тенденції. Жертвою отакої-то політики громадян-начальників швидко став і я.

Через місяць після мого прибуття до табору, один з цих злодіїв, Макарцев, намагався пограбувати мене. Але тому, що я не думав потакувати тому і боронився, ставив опір — мене покарали двома місяцями БУРа (карцеру), написавши брехливу постанову про те, що я побив Макарцева на ґрунті національної ненависти. Майже перед закінченням строку (в БУРі) мене кинули в камеру до злодіїв, друзів Макарцева. В той час вони сиділи за грабіж вільнопрацюючого і за знасилування жінки. Мене кинули до них, щоб мене побили чи взагалі вбили. Наступного дня, 12 серпня 1953 року, нас вивели на роботу в заборонену зону, де друзі Макарцева — Яворський, Павлов, Іващук — причепивши до залізної кулі з кульового млина сталеву рукоятку, пробували побити мене цією кулею. Одначе, коли Павлов замахнувся на мене цією кулею, я вибив її йому з рук і оборонявся нею перед усіма трьома. Мене підтримали деякі в'язні, які бачили, що діється. Все це робилося за відомом начальника оперативної частини, майора Воронцова, який не випадково кинув мене в камеру друзів Макарцева, а після того інциденту зфабрикував (нечітко) і перекинув усі факти навиворіт та пришив ярлик національної ненависти. Усіх, хто вмішувався, чи просто розбороняв, приєднали до тієї справи. Так була створена націоналістична група — з поглядами і діяльністю. На цій основі нас, 8 чоловіків, засудили за ст. 59-3-16 на 10 років.

Обурливим є факт, що Воронцов сам спровокував цю бійку і сам вів справу, тобто доручив вести слідство своєму заступникові капітанові Подгорному, з яким разом все зфабрикував. Ми всі 8 чоловіків вимагали постороннього слідчого, в чому нам категорично відмовили, боячись, що стороння людина розкриє всю провокацію. На суд не допустили адвоката, хоч ми настирливо домагалися. Всі свідки т.зв. „пострадавших" були ж їхні друзі і донощики таборової адміністрації. Наших свідків на суд не викликали. Кожний з ув'язнених, які протестували проти сваволі в зоні, одержав свою пайку. Що все це організував майор Воронцов може потвердити факт, що після мого суду, Воронцов одушевлений успіхом, організував ще більшу групу злодіїв, яка почала грабувати, побивати та повсякому тероризувати табір. Воронцов приділив їм окремий барак ч. 1, де їх жило приблизно 200. Ці бандити так надоїли людям — а було тоді в зоні 3500 чоловіків, — що одного вечора всі обступили барак зі злодіями, підпалили його і не пропустили живим звідтам нікого. Подібне творилося у всіх 23 відділах Берлагу. І багатьох, як і мене, без вини винуватих, судили за те, що ми посміли протиставитися насильству і знущанням офіцерів концтаборів.

Але пройшли роки, культ особи і його наслідки осудили партія і уряд. Справи багатьох, кого я знав і про яких чув від інших, що постраждали від сталінської сваволі, були переглянені; людей звільнено.

В 1956 році Комісія Верховної Ради СССР зменшила мені строк покарання до 10 років. Але після 4 років побуту поза зоною, комусь видалося, що я замало відсидів і мене арештували знову за т.зв. відкриті справи. Хто з засуджених винуватий, що у ті часи слідчі органи поспішилися і не довели розслідування до кінця?

Мені говорив слідчий капітан Пєтрухов — тобі вистачить на 25 років і треба швидше кінчати діло.

Таким чином я можу сміло сказати, що все робилося так, щоб в будь-який час можна було завернути людину другий раз під суд. Кому не відомо, що я, як вояк УПА, не сіяв і не орав, а кожний день воював з радянськими карними військами? Але мене арештували другий раз, анулювавши рішення Комісії, отже ясно, що арештували мене за дії в УПА, а не за боротьбу в таборі проти берiївської сваволі.

Тому вважаю неправильним прилучення ще й таборового строку до першого присуду, в зв'язку з чим збільшили мені строк до 30 років. Комісія реґабілітувала всіх сімох моїх друзів недолі по таборовій судимості. Чому ж тепер найшлися знову люди, які воскресили і оправдали давно осуджену сваволю і повернули мені строк, що його я одержав в антиконституційному суді за боротьбу з антиконституційними діями? Чейже немає указів тридцятьлітнього строку.

Прошу розглянути цю заяву, підтвердити закономірність реґабілітації берiївського законодавства, а також повідомити, чи закінчиться мій строк після присуджених мені на сьогодні 30 років, чи може буде так, як в 50-их роках, „ОСО" (Особое Совещаніе) і мені добавлять ще?

Літо, 1976.

Семчич М.В.

Чарле Вайлі...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

ловної канцелярії УНСоюзу і Видавництва „Свободи".

В повороті з В'єтнаму в 1962-му році, Ч. Вайлі рішив відбути короткі відвідини в СССР. В Баку міська міліція і аґенти КГБ придержали його за це, що він робив знімки з людей, що стояли в чергах біля крамниць. Йому сконфісковано фотоапарат і фільми, а кілька днів пізніше в Ленінґраді його викликали на переслухання, заявили, що він є „ворогом країни рад" і наказали взяти найперший поїзд до Фінляндії.

В 1959-му році, — розповідав Ч. Вайлі, — він старався побачити на власні очі в'язницю Лубянку. Хоча його тюремні власті прийняли на побачення при вході до бюрі, до в'язниці не пустили, помимо його настоювання, що будинок ЕфБі-Ай у Вашінґтоні можна відвідувати.

В 1960-му році, під час відвідин Куби після приходу до влади Фіделя Кастра, власті придержали Ч. Вайлі, вкинули в психушку і тільки його голодівка та сильний розголос в американській пресі причинилися до цього, що його після вісьмох днів випущено. Він уважає, що тільки сильна воля й постава — в особистих випадках і в політиці — є успішними у відносинах з комуністами. „Тому й Мороза вони не можуть зломити", — закінчив свою розповідь Ч. Вайлі, який добре ознайомлений з переслідуванням в Україні та боротьбою українського народу за людські і національні права.

Ч. Вайлі є вдівцем і замешкує із двома синами, Скоттом і Кліффом, в Сеєрвіл, Н. Дж. Він часто буває на різних українських імпрезах в таких місцевостях як Картерет, Перт Амбой, Лінден, Вудбрідж, Ню Бронсвік, Піскатавей, Меточен, Плейнфілд, Едісон та інших, які охоплюють дистрикт, в якому він кандидує.

В Києві появився збірник „Пісні Поділля"

Київська „Радянська Україна" інформує, що цього року появився збірник „Пісні Поділля", авторства учительки Насті Присяжнюк, записані у селищі Погребище на Поділлі протягом півсторіччя — з 1920 по 1970 роки. Надрукувало його В-во „Наукова Думка" в Києві, а підготовив його Інститут мистецтвознавства, фолкльору та етнографії ім. М. Т. Рильського. Збірник включає понад чотири тисячі пісень. У нього ввійшли календарно-обрядові пісні, щедрівки та колядки і весільні пісні. „З життєдайної народної криниці черпала силу і невтомно записувала пісні, прислів'я, загадки, казки, перекази, які нагромадились в пам'яті народу" — пише про авторку „Радянська Україна". В збірнику є також чумацькі пісні, рекрутські, солдатські, бурлацькі, наймитські та пісні про панщину. У завершенні книги — жартівливі, сатиричні і танцювальні пісні. Про кожну пісню подано точно, де вона постала, а також про її виконавця. Якщо немає біля пісні поданого прізвища — це означає, що вона належить до виключного репертуару Н. Присяжної. Багато пісень записала фолкльористка від своїх родичів, зокрема від сестер, які вміли гарно співати.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ КОМІСІЇ РЕҐІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДІВ

Ню Йорк. — Комісія Реґіональних Дослідів і Публікацій та Рада Представників Реґіональних Комітетів влаштовують в суботу, 30-го жовтня ц. р., в залі НТШ при 302 Захід 13-та вулиця (початок год. 1-ша по полудні) — Наукову Конференцію. У програмі: відкриття, слово голови Ради, звідомлення про працю КРДП та Реґіональних Комітетів, обговорення форми запитника про українську еміґрацію в Америці, Лемківська сторінка в тижневику „Наше Слово" з Варшави (проф. д-р В. Лев) та інші справи.

КОНЦЕРТ МОЛОДІ СУМА НА НОВУ ЦЕРКВУ СВ. ЮРА

Ню Йорк. (Н.Н.) — В неділю, 12-го грудня ц. р. тут у приміщенні Фешен Інституту при 24-ій вулиці між 7 і 8 евеню відбудеться вечір пісні і танку мистецьких одиниць Осередку СУМА ім. ген. хор. Т. Чупринки, в якому візьмуть участь дівочий хор „Жайворонки" під дириґентурою маестра Лева Стругацького і Танцювальний Ансамбль „Верховинці" під керівництвом Дарії і Олега Ґензи. Концерт розпічнеться о год. 4-ій по полудні, а весь дохід з нього призначений як подарунок сумівської молоді на будову нової церкви св. Юра.

ВИСТАВКА ПРАЦЬ АРКАДІЇ ОЛЕНСЬКОЇ-ПЕТРИШИН

Коледж Парк, Мд. — Від неділі 31-го жовтня до 7-го листопада тут в Мерилендському університеті— Юніверситі булевард (Адельфі ровд) відбуватиметься виставка праць Аркадії Оленської-Петришин під моттом: „Настрої і спомин з вікна". Відкриття виставки, яку можна буде оглядати від 10-ої години ранку до 8-ої вечором, відбудеться в неділю, 31-го жовтня від год. 3 до 6 по полудні. Мисткиня, яка студіювала мистецтво в Ґантер коледжі, відома вже із своїх раніших виставок влаштованих в Ню Йорку, Детройті, Чікаґо, Ню Бронсвіку та інших місцевостях стейтів Ню Джерзі і Пенсильвенії.

Р. САВИЦЬКИЙ ВИСТУПИТЬ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія. — „Українські мелодії у світовій музиці" — рідкісні записи зі світової музики з коментарями Р. Савицького, мол., можна буде почути двічі в п'ятницю, 29-го жовтня. год. 3-тя на Темпл університеті у Прессер Голл при 13-ій і Норріс вул., та вечером о год. 7:30 в церковній залі при 17-ій і Каюґа вул. Програму влаштовують Український Музичний Інститут та Студентський Клюб на Темпл університеті.

ПЕРЕД КОНФЕРЕНЦІЄЮ...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ки про Львів, одначе досі ще немає збірника про Львівський повіт, ані про Львівську область, про сусідні повіти: городецький, жовківський, кам'янецький і ін. Необхідно створили Комітет Львівської области, що опрацював би міста й села цілої области. Вправді появилася книжка „Винники" й опис південної частини Бібреччини — „Там наша молодість цвіла" М. Брика-Дев'ятницького, але це далеко не все, що треба зробити, бо час не жде.

Мешканці Рогатинщини здобулися на видання трьох книжечок про 2 села та українську гімназію, але це не охоплює всієї славної Рогатинщини.

В 1962 році появилася книжка про Коломию „Над Прутом у лузі", але досі не появився другий том про села Коломийщини. Зібрано навіть частину матеріялів, що чекають на видання. Невже не найдуться ентузіясти серед колишніх мешканців Коломийщини, щоб довершити це недокінчене діло?

Цього року появився Станиславівський збірник і I том „Історії Гуцульщини'. Побажати б, щоб незабаром появилися чергові томи цих монографій, бо багато матеріялів чекає на оприлюднення.

Колишні мешканці наших центральних і східніх земель досі не спромоглися на видання хоч би одного реґіонального збірника. Вправді появилося кілька книжок, про Кам'янець-Подільський, Полтаву, Ржищів і Харків, одначе це переважно особисті спомини, без ширшого опису українського життя в цих містах. Бо там, на жаль, не було такого організованого нашого життя на всіх ділянках, як на західньо-українських землях, де існували для цього деякі можливості, хоч і обмежені окупантом.

Треба сподіватися, що чергова реґіональна конференція в суботу, 30-го жовтня, причиниться до гідного завершення видавничої діяльности нашого реґіонального руху в Америці й у цілому вільному світі. В порівнянні з „Історією міст і сіл УРСР" у 26 томах, — наші еміґраційні реґіональні збірники мають безперечну перевагу, як свідоцтво історичної правди.

КОМУНІСТИЧНА...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

легко переконати про потребу боротьби проти польського імперіялізму, а український „хахол" по відношенні до росіян такий обережний? Він їм, росіянам, і трохи погрожує (та не забагато), і їх трохи просить, і їм навіть обіцяє любов в заміну за маленькі поступки.

Логіки в того роду політиці здається ще менше. Ми чомусь не завважуємо того, що переважна кількість людей по всіх кінцях світу вважає СССР не російською імперією, а комуністичною Англією, де, щоправда, жменька шкотських націоналістів час від часу дає про себе знати, але ніхто того серйозно під увагу не бере. Нехіть багатьох наших людей мобілізувати усіх, кого тільки можна, проти російського імперіялізму ставляє українську проблему в площину внутрішньої проблеми Росії. Адже ж Брежнєв і Спілка свято переконані, що Україна це не колонія, а їхня власна земля, і що українські націоналісти це жменька фантастів. Точно те саме думає 99 відсотків росіян і в СССР і за кордоном. Так само теж думають усі політики Заходу. Отже, чи не варто б залишити того роду непевні політичні спекуляції і виразно мобілізувати і українську і неукраїнську публічну опінію не проти совєтів чи большевиків, а проти російського імперіялізму?

Надто багато українців не раз уже ішло з російськими соціялістами проти царя, і чим це скінчилося? Люди, які обмежуються до ідеологічної боротьби проти совєтів, большевиків чи комуністів роблять ту саму помилку. Вони викликають враження і серед українського загалу, і серед росіян, і в публічній опінії світу, що проблема українська, — це не проблема національної незалежности, а проблема зміни політичної системи в СССР.

Недавно якийсь український ренеґат виложив в україномовній Радянській Україні принципи і наслідки національної політики уряду імперії.

Цитую дослівно:

„Зримим втіленням усіх тих соціяльних зрушень виступає нова історична спільнота людей — радянський народ..."

„Необхідною передумовою перетворення населення республік у багатонаціональні колективи було також повне, остаточне і безповоротне розв'язання національного питання в країні..."

„В цілому на Україні проживають тепер представники 122 національностей тоді, як в у 1926 році їх було 82. Водночас понад 5 мільйонів українців вільно живуть і працюють у братніх республіках".

„Для республіканських багатонаціональних колективів... характерні... — обстановка непримиренности щодо проявів національної відособлености й упередженности".

„Трудящі неукраїнської національности... становлять понад чверть населення республіки..."

„...великого поширення в республіках набула російська мова..."

„На Україні 2.5 мільйона сімей є мішаними в національному відношенні; тепер тут загалом один мішаний шлюб припадає на 3 національно однорідних".

„Законом кожного багатонаціонального колективу є... недопустимість будь-яких проявів національної відособлености..."

„Партія непримирима до будь-яких проявів національної зарозумілости та еґоїзму, які особливо небезпечні для багатонаціональних колективів".

„Партійні організації республіки... дають належну відсіч проявам національної обмежености і зарозумілости..."

Чи це виглядає на комунізм чи „совєтськість"? Чи це робота совєтів чи росіян? Чи є багато росіян в СССР і закордоном ворожих до тієї національної політики?

ТАРЗАН, Ч. 7648. Скрутна ситуація

Чому ми, Абуле, не завернемо і не застрілимо того собаку, який слідкує за нами? | Нема на це потреби!... Пустиня підготовляє для нього навіть більш відповідну смерть!.. | В яку халепу ввів я тебе, Омтаже?